

Vinatea

Salvador Carreres Zacarés

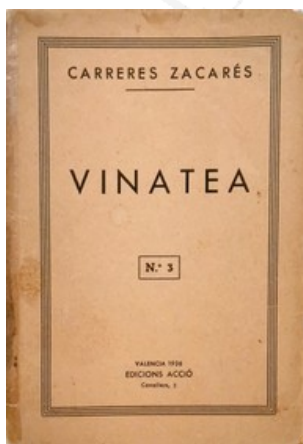

Image de la portada: Monument a Vinatea. Fotografia tractada en l'editor d'imatges www.befunky.com.

PREAMBUL

En el Rogle Constanti Llobart considerém de gran importancia la recuperacio i difusio de la produccio valencianista d'epoques anteriors. Seguint esta llinea, reproduim la conferencia que Salvador Carreres Zacarés –croniste oficial de Valencia– pronuncià en el Salo d'Actes de l'Ajuntament de Valencia el 8 d'octubre de 1933 (Impresa en Valencia en 1936. Edicions Acció. Cavallers, 3. Imprenta V. Cortell - A. Guimera, 5, Valencia). Eix any les celebracions patriotiques entorn al Dia Nacional Valencià ne foren moltes: ademes d'esta conferencia, es realisà un *aplec* en el Monasteri d'El Puig, centre espiritual de Valencia i del valencianisme, en el que se pronunciaren discursos reivindicatius, descollant el del representant del Centre d'Actuació Valencianista, Joaquim Reig.

Tambe s'inaugurava una placa commemorativa en el carrer del Convent de la Puritat, situada sobre els murs de la que havia segut la Casa de la Confraria de Sant Jaume, ara Convent de la Puritat (Real Monasteri de la Puritat i de Sant Jaume apostol), lloc des del que ixque Vinatea per a dirigir-se al Palau Real i exigir al rei Alfons II el Benigne que complira la llei i revocara les donacions de distintes viles reals fetes al seu fill Ferrando, lo qual contravenia els Furs i atentava contra l'integritat territorial i politica del Regne de Valencia. Es commemorava aixina el VI centenari d'este fet.

Tornant al text de la conferencia, s'ha fet transcripcio fidedigna de la publicacio realisada per Edicions Acció en 1936, per la qual cosa advertim al lector que l'ortografia empleada es la que se propongue en les Bases del 32 (dites tambe Normes de Castello), aixina com sobre l'ús de determinat

lexic alluntat de les paraules verament valencianes. No s'ha d'oblidar, puix, el context de la publicacio i que Salvador Carreres Zacarés firmà aquell acort transaccional i mostra la seua coherencia en esta publicacio.

El valor del contingut, la defensa del jurat Vinatea i del fet que protagonisà, s'ha considerat que era de suficient transcendencia per a que publicarem este document historic, en un moment en que els manipuladors de l'Historia estan posant en entredit la figura del "héroe civil i civilisat", en paraules de Miquel Adlert, qui "exposà la seua vida per a salvar al Regne, i est acte és digne d'eterna lloança", segons Carreres Zacarés.

BIOGRAFIA

Salvador Carreres Zacarés naixque en Valencia ciutat el 13 de juny de 1882 (en realitat, el 12 o el 13 de juny de 1881, segons dos padrons diferents), fill de Francesc Carreres Vallo i de Mª Isabel Zacarés. Son pare fon advocat i un reputat bibliofil que publicà valioses reproduccions de llibres rars i curiosos. Arribà a posseir una important biblioteca, la qual incrementaria Salvador, centrant-la en llibres sobre historia de Valencia.

Se llicencià en Dret i en Filosofia i Lletres per l'Universitat Central, doctorant-se en 1908 en la tesis *Tratados entre Castilla y Aragón, su influencia en la terminación de la Conquista*, treball que publicaria eixe mateix any. Es dedicà a l'investigacio historica, especialisant-se en historia valenciana; la seua obra es molt vasta i les seues investigacions les realisà consultant documents de primera ma, principalment la serie "Manuals de Consells" que es conserva en l'Archiu Historic Municipal de Valencia.

Entre les seues ocupacions i carrecs destaquen el de croniste de la ciutat de Valencia des de 1939, primer president, des de 1955, de la Seccio de Cronistes Oficials del Regne de Valencia, seccio creada en el Centre de Cultura Valenciana (hui RACV) del qual fon nomenat secretari perpetu, directiu de Lo Rat Penat (des de 1908, ocupant diversos carrecs a lo llarc del temps), de l'Institutio Alfons El Magnanim, academic corresponent de la Real Academia de la Historia i de la de les Bones Lletres de Barcelona i membre de la Societat Geografica de Lisboa.

D'entre les seues obres, destacar: *Exequias regias en Valencia (1276-1411)* (1924), *Ensayo de una bibliografía de libros de fiestas celebradas en Valencia y su antiguo reino* (1926), *Justas poéticas de Catalá de Valeriola* (1929), *Cruces terminales de la ciudad de Valencia* (1929), *Notes per a la historia dels Bandos de Valencia* (1930), *Els casilicis dels ponts del riu de València* (1935), *L'afermamossos, institució valenciana de segle XV* (1936), *Fiestas celebradas en conmemoración del séptimo centenario de la Conquista por el rey Jaime I de Aragón* (1941), *La Valencia de Juan Luis Vives* (1941), *Valencia y Alfonso el Magnánimo* (1946), *La Taula de Cambis de Valencia 1408-1719* (1957) i *Els Jurats de Valencia y Luis de Santángel* (publicada en 1963); es autor d'obres sobre diferents portals de la ciutat (Russafa, la Mar,...), publicacions sobre sant Vicent Ferrer i la festivitiat del Corpus, i un llarc etc. Publicà molts articles científics en revistes especialisades, com *El Archivo*, *Acción Bibliográfica Valenciana*, *Archivo de Arte Valenciano* i *Saitabi*.

Mori en la seua ciutat natal el 17 de giner de 1963.

EFEMÈRIDES HISTÒRIQUES

Vinatea

En Jaume el Conqueridor no degué oblidar mai les angúnies que li feren passar els rics hòmens aragonesos, i així no és estrany que, en conquerir el nostre Regne, creara una legislació que sense minvar el poder real li concedia al municipal la suficient llibertat per a moure's i desenrotllar-se; a d'este caràcter de la nostra legislació es deu el que el feudalisme no poguera arrairar a la nostra terra i que les viles i les ciutats, completament lliures, foren aferrissades defensores de llurs furs i privilegis; sense esta legislació els nostres Jurats i Consellers, malgrat llurs virtuts i esperit de sacrifici, no hagueren pogut arribar on arribaren; sense esta legislació no podríem retre el nostre tribut d'admiració a un d'ells, a Vinatea, que en un moment de la nostra història encarnà este esperit de justícia i llibertat arrastrant darrere d'ell a tota la ciutat, que, com a cap del Regne, va prendre ella a soles la defensa de tot el País Valencià.

A la mort de Jaume II, el seu successor Anfós es trobà el patrimoni real molt empobrit per les donacions fetes per aquell rei, i com les viles reals no podien ésser donades sense lesió dels nostres Furs, a 20 d'agost de 1328, essent a Daroca, ordenà que en Aragó, València i Catalunya no es poguera fer donació de ninguna vila, ciutat, lloc ni castell, vendre, emparar ni separar de la corona qualque feude, jurisdicció ni drets, reservant-se rònegament el poder-les fer als seus fills; però després d'este acte surt per primera vegada el desacord entre el Rei i l'element popular, i fón la causa l'esperit castellà importat per Elionor de Castella, segona dona del Rei.

Anfós II, després de celebrar la seua coronació a Saragossa, s'ocupà del seu matrimoni ab la castellana, i com retardara la seua vinguda, els Jurats hagueren de recordar-li, per dues vegades, la seua obligació de vindre a jurar els nostres Furs i privilegis; va vindre per fi el Rei, s'obligueren les Corts en l'any 1329 i els Jurats i els Síndics nomenats, abans de presentar-li el jurament de fidelitat, li exigiren la confirmació del privilegi d'unitat perpètua d'Aragó, València i Catalunya atorgat per Jaume II en 14 de desembre de 1319; Anfós accedí i jurà la seua observància.

Anfós II de Valencia, IV d'Arago.
Palau de la Generalitat

Esta exigència, sense precedents en la nostra història, semblava una follia dels valencians, però cal reconèixer que els Síndics de les Corts tenien tota la raó del món i que s'avançaren als successos que varen esdevindre en este regnat. Sense cap de dubte

fonamentaven la seua exigència en la donació feta pel Rei a l'esmentada Na Elionor de la ciutat d'Osca ab atres viles i castells i en el prec fet per la Reina al Sant Pare per a què absolguera al Rei del jurament prestat de no dividir el Regne; el Papa encomanà l'assumpte a l'infant Joan, arquebisbe de Tarragona, el qual ab el vot i dictamen dels Bisbes de València i Lleida, el relevà del jurament prestat.

Lliure el Rei del jurament, féu donació a l'infant Ferran, fill d'este segon matrimoni, de Tortosa ab el títol de Marqués, primer que es concedí al Regne; segurament a la Reina li va semblar poc, i com el Rei, segons diuen les cròniques, estava completament dominat per ella, aleshores li concedí Alacant, els valls d'Elda i Novelda, Oriola i Guardamar, o siga tot el territori que tenia la Corona al regne de Múrcia, i encara Albarrací ab els seus vilatges i termes, en perjuí de l'infant Pere, al qual pertanyien les rendes de la dita Vall per donació del Rei son pare. Feta la donació, el Rei demanà l'aprovació als rics hòmens i cavallers, els quals juraren defensar l'Infant i conservar-li la possessió, menys Ot de Moncada, el qual ni ab prec ni amenaces fón possible reduir.

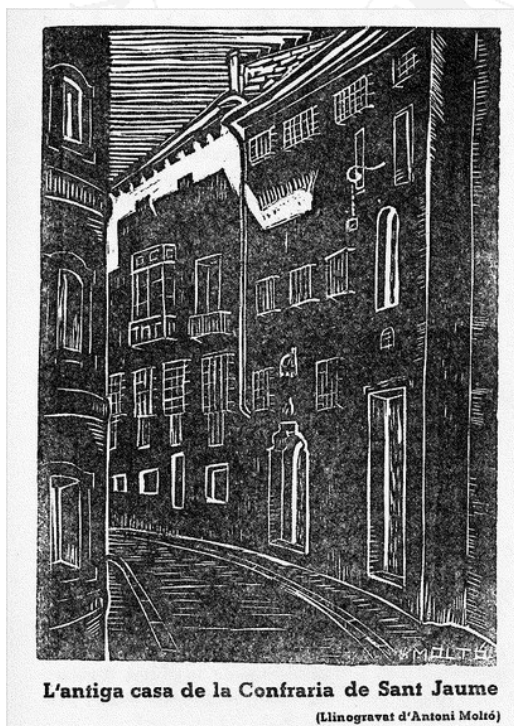
No creem necessari dir que als Jurats valencians no els va semblar gens bé lo fet, però l'afecte a la Corona i el no haver protestat els especialment interessats per les donacions féu que aleshores callaren.

Tot i açò, la Reina no es donava per satisfeta, i dirigida per Na Sanxa de Velasco li exigí al Rei noves donacions; per feblesa o per amor accedí, i Xàtiva, Alzira, Morvedre, Morella, Borriana i Castelló foren les noves penyores de l'ambició de la Reina. Els valencians, esperonats per els veïns de les esmentades viles, ja no pogueren callar i la seua protesta originà el fet que és un dels motius de major glòria dels Jurats i Consellers valencians, d'aquells Jurats i Consellers que no es doblegaren mai als manaments de

la Corona, si eren contra els nostres Furs i privilegis, ni els feren por les amenaces de la noblesa ni les ires populars.

Feta la donació, el Rei envià els seus missatgers a les dites viles per a què reconegueren l'Infant, mes els prohòmens i veïns se negaren i encara en algunes viles foren acantalats, acodint a València com a cap del Regne per a què els ajudara contra aquella injustícia que contravenia els Furs. No refusaren els Jurats la missió que se'ls encomanava i, després de promèter-ho així, s'ajustaren a la Confraria de Sant Jaume diverses vegades per a tractar de tan greu assumpte.

Qüestió de vida o mort era per al Regne la resolució que prengueren els Jurats, i estos, després de discutir-ho bé, acordaren que la ciutat s'armara per denes, centenes i milers, i al primer home que el Rei força-

L'antiga casa de la Confraria de Sant Jaume
(Linogravat d'Antoni Moltó)

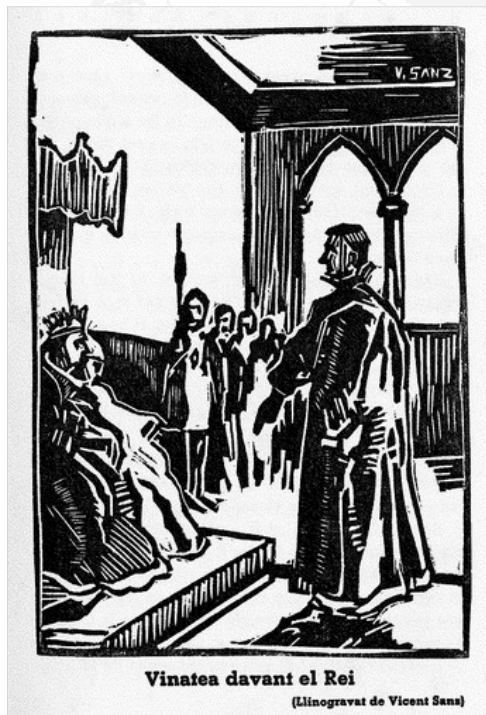
Casa de la Confraria de Sant Jaume.
Linogravat d'Antoni Moltó

ra consentir a les esmen-
tades donacions, tot se-
guir un que per la seua
ordre seria a la porta de
la cambra real, atre al
cap de l'escala, atre al
portal i així successiva-
ment al pont, a les cases
de Montesa, a la Carni-
sseria nova, a la porta de
la Seu i al Campanar, avi-
sarien de lo que ocorria i
tocant les campanes a
repic, tota la gent arma-
da de la ciutat eixiria, di-
rigint-se mil hòmens a
cascuna de les cases on
eren els consellers del Rei i els degollarien, com així mateix a llurs companyies, i l'atra
gent armada es dirigiria al Real i matarien tots els de la casa real, excepte els Reis i
l'Infant Ferran.

Palau Real de Valencia, Anonim, s. XIX

La relació que porta Eiximenis sembla més natural que l'anterior de la *Crònica*; diu este escriptor que s'acordà armar-se secretament tots els del Consell i quan anirien a donar la resposta al Rei, entrarien també cinc-cents hòmens armats en el Real, i a l'un i a l'atre del pont es posarien atres cinc-cents hòmens, i al primer crit que es donara dins el Palau repicarien totes les campanes de la ciutat i aniria la gent al Real per fer lo que ells els manaren, restant sempre salva la persona del Rei.

Vinatea davant el Rei
(Linogravat de Vicent Sanz)

Vinatea davant del rei.
Linogravat de Vicent Sanz

Presos estos acords, ningú es resolia a res-
pondre al Rei, i aleshores Vinatea va dir: "Jo
faré aquesta resposta volenter per honor de
Déu i per amor de veritat e per honor de la
ciutat e de la sua feultat." Resolt ja a ésser ell
el que portara la veu de la Ciutat, pel matí
confesà, combregà i féu testament, així com
aquell que ha de morir, dirigint-se després
els Jurats i Consellers al Real i quan foren da-
vant els Reis i estant presents els del seu
Consell, prelats, barons, cavallers i rics
hòmens de la seua Cort, Vinatea, valent-
ment, ab la força de la raó i el convenciment
que salvava el Regne, va dir, segons diu Eixi-
menis: "Senyor, nos som ací per dar resposta
a la vostra demanda; emperò, ans que us di-
ga la resposta, quim és comanada per la Ciu-
tat, propos Vos per servar feultat a Vos e a la
vostra casa, que com jons entena a respon-

dre segons Deu e veritat e dret e bona consciència, si negun se mon tant ne quant, ensenyant que la vulla impugnar ab efficacia, que de present a ací a morir sens tota misericordia, tostemps salvada la vostra persona, tota sola e no altra, e puy vinga lo fet a que puxa; e no diguen, puy, vostres corials que aci son, si dir ho porau, que nols ne ajam ascientats.”

Jurat Francesc de Vinatea, mural de Ramon Stolz, 1958.
Sala de Furs de l'Ajuntament de Valencia

Tot seguit manifestà lo que havien resolt, que era oposar-se a les previsions reals, i que estaven disposats a contradir-ho encara que saberen que havien de morir.

Segons la *Crònica*, en arribar ací, el Rei reconvingué la Reina dient-li: “Ah, Reina! Açò voliets vos oir?” I ella, tota irada i plorant, li respongué: “Señor, no consentiría el rey don Alfonso de Castilla, hermano nuestro, que él no los degollase a todos.” I Anfós li tornà a dir: “Reina, Reina! El nostre poble és franc e no és

axí subjugat com és lo poble de Castella, car ells tenen a Nos com a Senyor e Nos a ells com bons vasalls e companys.” S'alçà el Rei i els demés del Consell i ja no es passà avant en el negoci.

Segons Eiximenis, el Rei no reconvingué la Reina, sinó que fón esta la que digué: “E vos Senyor, per què callats e noy direts vos altre ací?” I Anfós li contestà: “Veritat e enfortiment de leal vassallia me fa callar.” I alçant-se els digué als de la Ciutat: “Promens anats vos en bon guany.”

Les dos relacions es veu que convenen en lo principal; els dos autors, segurament sense haver-se posat d'acord, relaten la mateixa escena, si bé ens sembla més natural la d'Eiximenis; donat el caràcter de la Reina, la feblesa del Rei i que l'acte i oposició de la Ciutat que amparava el dret de les viles reals que no volien separar-se de la Corona, era contra aquélla, és més lògic fóra la Reina la que recriminara el Rei pel seu silenci i manca d'acció: a més a més, Eiximenis ho conta ab tal naturalitat que en llegir-ho hom creu assistir a la imponent escena que es va desenvolupar al Palau del Real davant de tota la Cort esporuguida per l'arrogància i valentia del conseller valencià.

La fi de l'assumpte és ben coneguda: els del Consell real aconsellaren lo contrari, les donacions es revocaren i el Rei castigà durament, potser massa, ja que el principal culpable havia estat ell, als seus consellers que li ho havien suggerit.

Res hi ha d'estes deliberacions al *Manual de Consells* d'aquell any, cap documentació referent a d'este fet es troba a l'Arxiu del nostre Ajuntament, solsment coneixem les dos fonts originàries citades i alguna variant de les mateixes on acudir per a l'aclariment d'esta qüestió, doncs els atres autors que tracten d'este fet còpien dels anteriors i en alguns ha pogut més la fantasia que la realitat, arribant un d'ells, que es prècia de corregir els errors dels atres, a dir que des de dalt del Micalet un home estava observant lo que ocorria al Real, i a fer a Vinatea Jurat en cap dels ciutadans, quan segurament no ho fón mai.

Es sabut que la *Crònica* fón escrita per Bernat Dezcoll [Descoll] entre 1365 i 1390, com ha demostrat l'escriptor mallorquí Gabriel Llabrés; Eiximenis escrivia pel 1385; els dos escriptors, doncs, encara que no foren testics presencials, escrigueren poc de temps després i per lo tant podien estar ben assabentats de l'ocorregut; la *Crònica* fins a cert punt podria ésser tatxada de sospitosa per la influència del Rei, qui repasà el seu text, però ab el *Crestia* no succeix lo mateix i el cèlebre polígraf ha estat sempre considerat com escriptor verídic. Els dos tetxs referixen el fet, però no concorden en tots els extrems i hom troba diferències que encara no difícils de concordar, necessiten d'alguna explicació.

Manual de Consells, 1332-1339.
Archiu Historic Municipal de Valencia

Terç del *Crestia*, de Francesc Eiximenis. Biblioteca Nacional de Madrid.

Eiximenis diu que ocorregué el fet per haver pretés el Rei que els valencians juraren l'infant Ferran, quan ja abans del viatge del Rei a Sardenya havien jurat l'infant Pere; el viatge a Sardenya fón en 1322, i segons la *Crònica*, el jurament degué ésser després, vers 1327; lo cert és que abans que Anfós passara a Sardenya fón nomenat ell, i no el seu fill, hereu de la Corona per haver renunciat el seu germà l'infant Jaume els drets a la primogenitura; segurament Eiximenis va confondre els dos juraments, doncs no és de suposar que el Rei deixara passar en la *Crònica* una cosa que tan personalment l'atanyia.

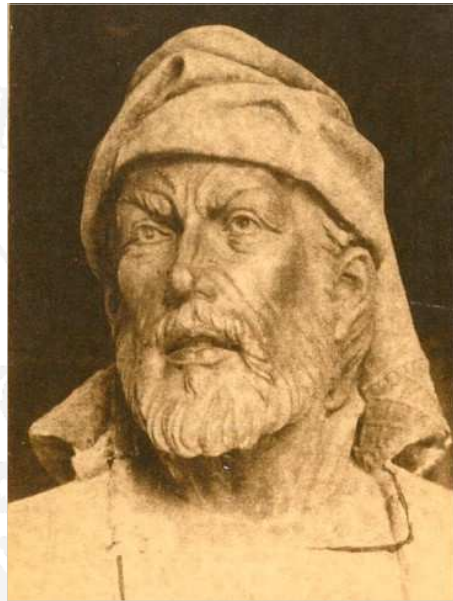
Atra diferencia és que en el *Crestia* se'l nomena a Vinatea pel seu nom, com consta en el Manual en elegir-lo conseller i jurat, i en açò no està en lo cert Perales; Eiximenis i Benter [Beuter] ja el nomenaren pel seu nom, lo que succeí es que Zurita va seguir la *Crònica* i tots els escriptors posteriors, fiant-se de l'historiador aragonès, caigueren en el mateix error.

Però si bé es considera, encara que de bell antuvi sembla que la causa al·legada per Eiximenis és diferent de la que porta la *Crònica*, a la fi es poden reduir a una. La *Cròni-*

ca diu que fón la donació de les viles abans esmentades, el motiu de la rebel·lió; en donar-se les dites viles es trencava el llaç d'unió entre el Regne i el Rei, ja que havien de prestar vassallatge a atre senyor; en el cas de l'Eiximenis és lo mateix: al·legaven haver jurat l'infant Pere i no volien reconéixer nou senyor; en un cas o atre cal convindre que els valencians tenien raó i foren lleials al jurament prestat.

Qui fón Vinatea

Ben poca cosa es sap d'ell. La *Crònica* rònega ment diu que “era hom esforçat e hom asse nyalat en la ciutat”; el P. Eiximenis posa en boca d'ell “tots cent qui som de consell”; Perales afirma que era “hombre esforçado y gozaba de gran crédito y prestigio en la ciudad y ofreció-se a hablar con el Rey a más de tocarle por su cargo”, en lo que sembla dóna a entendre que era jurat en cap i en açò sí que va errat, doncs el jurat en cap dels ciutadans en este any fón En Giner Rabasa. L'únic cert és que en 1328 era Justícia criminal, que fón elegit jurat el día 22 de maig de 1333 i que l'any abans era conseller per la parròquia de Sant Nicolau i administrador de l'antiga i nova imposició juntament ab Bonafarat Sen Feliu; a més a més d'açò, res més es sabia fins ara, però per una investigació del nostre car i erudit amic Fra Andreu Ivars, que gentilment ens ha comunicat, podem avançar que fón casat dues vegades, restant del seu primer matrimoni dos fills: Pere, qui morí a Tortosa, i Nicolau que anys després el trobem en bando ab Gilbert Çanoguera, com vàrem ja publicar; del seu segon casament va tindre atres fills que en 1337 eren encara de menor edat i dels quals fón nomenat tutor Ramon Castellà, probablement el conjurat de Vinatea.

Vinatea. Bust a partir de l'escultura de Manolo Rodríguez

Per atre document trobat també per l'esmentat investigador, tenim coneiximent d'una transacció entre Miquel Columbi i Nicolau Vinatea sobre la possessió de Genovés, Alboi i Torrella, en la que intervingueren l'abad de Valldigna i la ciutat de Xàtiva.

Com a conseller per la parròquia de Sant Nicolau deuria viure en els límits de l'esmentada parròquia, i efectivament, en el ban per a la processó del Corpus de l'any 1355 es nomena la plaça d'En Vinatea, que segons l'autor estava en la confluència dels carrers de Calatrava, Cadirers i Corretgeria, i ací degué viure el nostre heroi.

Quan succeí l'alçament dels valencians

Els autors no estan conformes en l'any; Zurita diu que fón en 1332; atres escriptors, l'any següent, i no manca qui ho retarda fins a 1334. Qüestió és esta molt important

per a determinar si Vinatea quan, en nom de la ciutat, defensà la unitat del Regne era o no jurat, i com segons les dades tretes dels registres del segell secret, el Rei solsment estigué a València des del 8 de juny de 1332 fins el 14 de gener de l'any següent, excepte uns dies del mes d'octubre que va ésser a Llíria, Bunyol i Bétera, i com este temps coincidix ab el que fón conseller Vinatea, és en lo cert Eiximenis en dir que era conseller i per lo tant l'alçament degué ocòrrer des del 8 de juny de 1332 fins el 14 de gener de l'any següent, que el Rei fón ací.

Respecte de la seua mort, res es sap tampoc; el nomenament de Berenguer Valldaura per a substituir-lo en el seu càrrec de jurat fa creure que degué morir poc després d'ésser elegit, si morí víctima del rencor i persecució de la Reina o tal vegada en alguna brega dels bàndols, ja que, com hem dit abans, el seu fill estava enemistat ab els Çanogueres; qüestió és esta que no hem procurat escatir, ja que l'únic que ens interessava era la realisació del fet i el càrrec que aleshores ocupava Vinatea.

*Francesc de Vinatea, d'Ignaci Pina-
zo Martínez. Palau dels Borja*

Com pogué realisar este gloriós fet un conseller? Solsment el caràcter especial de la nostra legislació que animava la institució dels jurats i del Consell de la ciutat, ho féu possible. Vinatea fón l'heroi com haguera pogut ésser atre; lo que li donava força era el seu càrrec, doncs si s'escorcolla la nostra història, si s'estudia l'actuació d'estos magistrats municipals, tan dignes com els dels atres pobles, sense reconèixer superioritat a ningú, trobarem molts fets que malgrat no ésser tan coneguts com este, demostren l'esperit de llibertat i independència de què estaven posseïts; eren els jurats i els consellers molt partidaris de la reialesa, mes quan els actes reals lesionaven els nostres Furs i privilegis, feen lo mateix que va fer Vinatea, sense atemorisar-los el poder real.

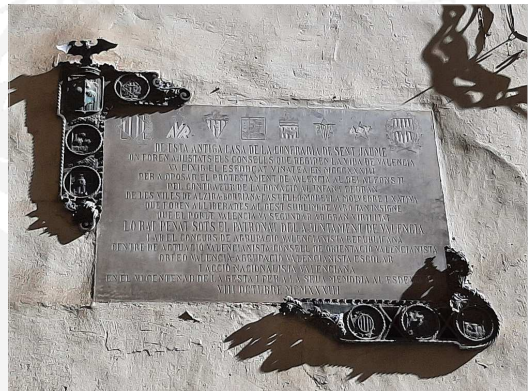
Hom pot recordar la pretensió del Rei manifestada l'any 1374, que es fera l'elecció del Justícia criminal de manera contrària a la manada pels Furs, al·legant com a causa l'existència dels bàndols entre els bisbe de València En Jaume d'Aragó i els Vilaraguts, i malgrat ésser la situació de la ciutat prou greu, els Jurats no cedixen i preferixen tots els perills a què foren lesionats els Furs, estant esta una de les característiques dels Jurats i Consellers valencians; mantes vegades alguns conflictes s'haurien pogut evitar si ells, menys escrupulosos als juraments prestats, hagueren deixat que les atres autoritats hagueren passat per damunt la llei, lesionant els nostres Furs i privilegis; hòmens de cor i de lleialtat provada, li parlaven al Rei ab respecte, però no servilment, sinó com a ciutadans lliures; per açò en una ocasió li diuen demanant-li certes provisions necessàries: "e vos Senyor nos hi ajudets e a Vos, e ab açò ajudara Nostre Senyor Deu a tots".

I en atres circumstàncies, com en 1401, en què la situació de València fón tan roïn que pot dir-se mai fón pitjor, doncs uns palesament combatien els albercs dels seus

enemics i altres mataven a traïció els que creien els seus contraris, els Jurats pregaven al Rei per a què fortament punira els inobedients a les seues ordres i que tan greu-ment alteraven la pau i tranquil·litat de la ciutat i encara del Regne, però respectant sempre els Furs i privilegis, ab la lesió i desconeiximent dels quals de cap manera transigien.

I no es diga que este aferrissament en defensar les nostres lleis era rònegament en les greus circumstàncies, doncs es troba fins en les coses mes petites i en les quals fàcilment haveren pogut agradar els Reis; recorde's tot lo ocorregut quan varen vin-dre en 1392 Joan I i la reina Na Violant; havia ordenat el Consell unes ordenacions sobre vestits i joies demanaren els Reis la seua revocació i negant-se els Jurats a com-pleure-los els visitaren per a pregar-los “fos lur merce callarsen e haver per escusat d'açò lo dit Consell qui expressament havia proveit e manat que d'aquesta cosa no s'escribis res nes trobas en escrit”, segurament per a que els Reis no aparegueren de-sairats; no es donaren estos per satisfets; de bellnou tornaren els Jurats per fer-los algunes proposicions que els pogueren plaure no danyant els interessos de la ciutat, decidits a què si res aconseguien, llavors denegar l'esmentada revocació, mes ales-hores saberen que els Reis havien tingut unes paraules, atacant la Reina el Consell de la ciutat i defensant-lo el Rei, per lo qual desistiren de la visita dient que “no calia”; així eren i així obraven els nostres consellers quan era lliure el País Valencià.

I no acabariem si tinguérem que exposar totes les vegades que els Jurats s'oposaren a què els nostres Furs i privilegis foren le-sionats; molts exemples es podrien traure del *Manual de Consells* i de la col·lecció de *Lletres missives*, que és on millor pot estudiar-se la psicologia dels nostres an-tics consellers; el dia que s'estudie detin-gudament la seua actuació, es vorà l'exemplaritat de la seua administració i el zel ab què sempre varen defensar les nos-tres lleis honorant el jurament prestat; Vinatea no fón l'únic; lo que passà és que el seu cas fón més greu; Vinatea va tindre de front, no sols el Rei, sinó la Reina i tot el Consell; Vinatea sabia a lo que s'exposava a l'enfrontar-se ab la Reina, d'esperit castellà; ben clar ho manifesta la *Crònica* en la interrupció que posa en bo-ca de Na Elionor; Vinatea estava persuadit que anava a morir; les dues fonts originà-ries que hem estudiat ho diuen palesament, però no comptà ab que el Rei, malgrat la seua feblesa per la Reina, segurament se'n recordà del tesó ab què els Jurats i els Consellers havien defensat sempre els drets del Regne i que eren molt prou per a portar a cap l'amenaça, i açò li salvà la vida; però per a nosatres tan heroi es deu con-siderar a Vinatea d'esta manera com si ab el cap haguera pagat la seua arrogància; Vinatea exposà la seua vida per a salvar el Regne, i este acte és digne d'eterna lloan-ça.

Placa commemorativa instalada en 1933 per Lo Rat Penat i unes atres associacions, en el patrocini de l'Ajuntament de Valencia, en la frontera de la Casa de la Confraria de Sant Jaume (carrer Convent de la Puritat), lloc d'a on ixque Vinatea per a complir la seua missio.